

چفیه فلسطینی، تولید در چین و هند

میلیون‌ها چفیه در سراسر دنیا وجود دارد اما چند درصد آن تولید فلسطینی است؟ بعد از هجوم شرکت های چینی و هندی، اکثر چفیه در دنیا تولید این دو کشور است. تنها تولیدی چفیه در فلسطین در الخلیل فلسطین واقع است. شهری در کرانه باختری رود اردن در ۳۰ کیلومتری جنوب بیت المقدس.خاندان هرباوی آخرین بازمانده از ۵۰ تولید کننده فلسطینی است که هنوز در سایت kufiya.org ۲۵ نوع چفیه می فروشد و به سراسر دنیا می فرستد.

چفیه سر کردن یک فلسطینی شروع جنبشی در دانشگاه شد

شالی بر گردن، شوری در سر

علی گنجی

روزنامه‌نگار
یا دانشجویی
کنجکاو در اسلواکی

«شما! با شما هستم! آن دانشجویی که کلاه سرش است. کلاهت را بردار. اینجا کلاس درس است.» خطابه استاد درس فیزیک پزشکی بود به هم‌دانشگاهی هندی‌ام، ئیدارت. او از پیروان آیین سیک بود و دستار به سر داشت؛ دستاری که سیک‌ها به‌سر می‌بندند را شاید دیده‌باشید. همیشه ئیدارت را با آن دستار می‌دیدم. وقتی استاد به او گفت کلاهت را بردار، چهره‌اش درهم رفت و با حالتی مغمو در حالی که کلاس درس را ترک می‌کرد، زیرلب می‌گفت کلاه نیست... کلاه نیست. گروهی از رفقای ایرانی هم با تعجب می‌پرسیدند که ئیدارت با این سن کم مگر آخوند است که عمامه به سر می‌کند؟ چرا عمامه‌اش را برنمی‌دارد؟ بعد هم خاطراتی از روحانیون در ایران می‌گفتند که بالاخره آنها هم عمامه‌شان را در مواقعی برمی‌دارند و این عمامه با آن چه فرقی می‌کند که حاضر نیست بردارد؟ بعد از کلاس و این پیشامد،

گروه‌های دانشجویی‌مان در شبکه‌های اجتماعی پرشد از پست‌های ئیدارت که بقیه هم‌دانشگاهی‌ها هم به حمایت از او برآمده بودند. در توضیحی نوشته بود که او یک سیک است و برداشتن آن دستار یک توهین مذهبی به‌شمار می‌رود و همیشه باید آن را به‌سر داشته باشند. توضیح را برای افرادی چون من گذاشته بود تا بفهمیم او کلاه به سر ندارد بلکه دستار است. برایم بسیار جالب بود که خود پنجابی‌ها و رهروان سیکس هم به آن دستار می‌گفتند و این لغت از فارسی وارد پنجابی شده است. دستار به معنی دست بار است و مراد از یار، معبود یکتاپرستان آیین سیک است. فهمیدم که دستار کلاه نیست و برای آنها نوازشی است از دست یار و معبود. از آن به بعد هر لباس خاصی را می‌دیدم، بیشتر کنجکاو می‌شدم تا معنی و تاریخچه‌اش را بدانم تا آن را با کلاه و یک لباس معمولی که فقط برای زیبایی پوشیده می‌شود، اشتباه نگیرم. وقتی حمایت‌ها را از ئیدارت دیدم و این‌که چقدر اعتقادات هم‌شاگردی‌ها برای هم مهم است و از هم حمایت می‌کنند، از دانشگاه لذت بردم و از این همه آزادی بیان شگفت زده شدم.

عکس‌ها و نوشته‌های مربوط به این قضیه از تمام شبکه‌ها و اکانت‌های منتشره حذف شده بود. انگار هیچ اتفاقی نیفتاده بود. وقتی اتفاقی یکی از دخترهای سوری را دیدم که چفیه می‌پوشید، روبه‌روی کلاس از او پرسیدم چه خبر شده؟ چرا دیگر چفیه‌ای نیست؟ مگر یک هفته تمام شده؟ او اما با لبخندی از من دور شد و پاسخی نداد. شب که او را در کتابخانه دیدم، لحظه‌ای کنار آمد و چند سوال از درس‌ها و کلاس‌ها پرسید. موقع خداحافظی بدون آن‌که بپرسم در جملاتی کوتاه گفت احمد از دانشگاه اخراج شده و بهتر است اگر پستی را از او بازنشر کرده‌ام، پاک کنم. مهیوت صحبت‌های او به صفحه‌ام رفتم و اثری از پست‌ها ندیدم که بخوام پاک بکنم یا نه. صفحه احمد هم پاک شده بود. بعدها فهمیدم او شروع کننده چفیه‌پوشی بوده است. از این حجم آزادی بیان مجدد شگفت زده شدم و البته فهمیدم اعتقادات هم‌شاگردی‌ها آن قدر هم برای یکدیگر مهم نیست که خودشان را به خطر بیندازند.

اعتراض علیه رژیم اشغالگر قدس در اروپا

ویژه‌نامه آخر هفته روزنامه جام جم

#معتنایجامجم

شطرنجی چفیه در صفحه بازی بزرگ‌تر

احتمالا زمانی که یاسر عرفات چفیه می‌پوشید فکرش را نمی‌کرد زمانی این نماد تا شهرهای اروپایی و آمریکایی برسد. روزنامه لس‌آنجلس تایمز زمانی آن را شیکی تروریستی و روسری تروریست‌ها نامید. چفیه زمانی فقط برای حفاظت چشمان کشاورزان عرب از گرد و غبار و گرما بوده. اما کم‌کم از سال ۱۹۳۰ به نماد مقاومت فلسطینی‌ها تبدیل شد و یاسر عرفات به آن شهرتی نمادین بخشید.

فلسطینی‌ها در سراسر دنیا هم برای حمایت از هم‌نسلان خود در قالب‌های مختلف استفاده می‌کنند. عده‌ای آن را به حالت سنتی دور سر و صورت می‌پیچند و افرادی هم آن‌را در قالب لباس، سفره، پرچم و حتی این اواخر ماسک صورت استفاده می‌کنند. استفاده آن در نقاطی غیر از فلسطین و خاورمیانه پستی و بلندی بسیار دارد.

گروهی از محصلان یک دبیرستان در پنسیلوانیا سال ۲۰۰۹ چفیه پوشیدند و از کلاس درس محروم شدند. البته در جواب اعتراض به دانش‌آموزان یهودی که چفیه را منبع تنش و لباسی تحریک‌کننده می‌دانستند، آن‌را نمادی فرهنگی دانستند و به ممنوعیت آن پایان دادند. مردم انگلستان هم سال‌ها پیش خواستار ممنوعیت استفاده از چفیه شده بودند که درخواست‌شان به تعداد امضای معهود ختم شد و این اتفاق نیفتاد. البته هنوز چفیه‌پوشی در مکان‌هایی مشخص در آمریکا و اروپا می‌تواند برای پوشنده دردسر درست کند.

چفیه و طرحی برای مدگرایان

هرچیزی ممکن است در دنیای امروزی مد شود. زمان نوجوانی ما ناگهان اسکلت خیلی محبوب شد. هرکس دوست داشت لباسی با طرح جمجمه و اسکلت بخرد و حس دزدان دریایی کارائیب را در اطرافیان‌ش برانگیزد. البته در کنارش نمادهای شیطان‌پرستی و عجیب و غریبی مد شد و باعث شد مردمانی که نمادها را بیشتر می‌شناختند، حرص بخورند که چرا نوجوان و جوان ایرانی این‌قدر به جمجمه و اسکلت علاقه‌مند و شیطان‌پرست شده. البته که مدگراها از اینجور چیزها خیلی سر در نمی‌آورند. همین اتفاق برای چفیه هم افتاد. زمانی یک دانشجوی مد هلندی به نام یورگنسن روسری مادرش را تبدیل به تن‌پوشی کرد و در یک مهمانی پوشید. بعد از بازخورد خوب، آن را تبدیل به برند خودش کرد. البته مشکل آنجا بود که روسری قدیمی مادر در واقع یک چفیه بود که به او هدیه شده بود. طولی نکشید شرکت‌ها و مارک‌های بسیاری لباس‌هایی با طرح چفیه تولید کردند و این موضوع خشم بسیاری را برانگیخت. این اولین بار نبوده و احتمالا آخرین بار هم نخواهد بود دنیای مد، محض تنوع‌طلبی و تولید متفاوت، دست به تخریب نمادهای فرهنگی زده است. برند گویی سال‌ها پیش دستار سیک‌ها را وارد فروشگاه‌ش کرد و زمانی که مدل‌هایش با لباس‌های عجیب و غریب و دستار به سر آن را به دلخواه‌شان ست کرده بودند، خشم هندی‌ها و سیک‌ها را برانگیخت و باعث تحریم آن در مناطقی از هند شد. کیمونو، لباس سنتی و مورد احترام ژاپنی‌ها هم از شر کارداشیان‌ها در امان نماند و کیم، آن را برای فروش بیشتر و تنوع محصولاتش به سبد کالاهایش اضافه کرد و سامورایی‌ها را از خودش بیش از پیش متنفر کرد.

ورود چفیه به دنیای مد سر و صدای زیادی به پا کرد. شاید وارد کردن به دنیای مد و تبدیل آن به یک طرح مد شده، کار دشمنان این طرح باشد اما این‌طور که پیداست خیلی هم اوضاع به کام آنان پیش نرفته. گروهی از اسرائیلی‌ها از این‌که باید لباس‌ها و شال‌هایی را با طرح چفیه در سراسر دنیا ببینند، اصلا خوشحال نبودند و توضیح این‌که افرادی که آن‌را می‌پوشند هیچ تصویری از معنایش ندارند هم نتوانست آنها را آرام کند و هنوز هم به این موضوع معتزضند. فلسطینی‌ها هم از این‌که نماد مقاومت و اعتراض‌شان وارد دنیای مد شده خشنود نیستند و خواستار افزایش آگاهی در این مورد از سوی تولیدکنندگان هستند که بالطبع از سوی آنها نادیده گرفته می‌شوند.

خانواده بزرگ کوفیه

بیشتر مردم خاورمیانه از انواع مختلفی از کوفیه استفاده می‌کنند که هر کدام فرهنگ محلی خاصی را در پس‌تار و پودشان دارند

علی زئوف
روزنامه‌نگار
شبیخته خاورمیانه
که هویت حقیقی‌اش
مشخص نیست

چفیه یکی از قدیمی‌ترین پوشش‌های مردم خاورمیانه است اما امروزه مردم جهان تعریفی فراتر از یک پوشش سر و صورت از آن می‌شناسند. تعریفی که مردم فلسطین و جبهه مقاومت آن را مثل روح به کالبد بی‌جان این تکه پارچه دمیده‌اند. از بعد اشغال فلسطین توسط رژیم اشغالگر و مقاومت مردم فلسطین در برابر این تجاوز و بعد از آن مقاومت مردم لبنان در برابر تجاوز رژیم اشغالگر به جنوب این کشور، چفیه را تبدیل کرد به نماد مقاومت در برابر تجاوز رژیم اشغالگر قدس. نمادی که استفاده از آن

امجوته و بگعه

نوعی از چفیه که در ایران بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد «امجوته» و «بگعه» است. تا پیش از این که پای صنعت مد به ساخت و توزیع چفیه باز شود و تا وقتی که چفیه فقط از تولیدات محلی به دست مصرف‌کننده می‌رسید، بیشتر چفیه‌های مورد استفاده در ایران از انواع امجوته و بگعه بودند. این انواع که در مناطقی از عراق و خوزستان ایران بیشتر استفاده می‌شوند در رنگ‌های سفید یا خط‌های منظم سیاه، یا سیاه با خط‌های منظم سفید یافت می‌شوند. در دوران دفاع مقدس استفاده از چفیه بیش از گذشته در بین ایرانیان رواج پیدا کرد. هم به دلیل کاربرد بالایش در شرایط بحران و کمبود تجهیزات و هم به عنوان نمادی از مقاومت. نوع چفیه‌ای که رزمندگان ایرانی در دفاع مقدس استفاده می‌کردند، از انواع امجوته و بگعه بود. (به جز انواع اندکی از چفیه فلسطینی)

شماغ پاکستانی

مردم غیر عرب خاورمیانه نیز از انواعی از چفیه استفاده می‌کنند. اقوام کرد، بلوچ، افغان و پشتون از اقوامی هستند که شالی مانند چفیه را در لباس محلی خود دارند. یکی از معروف‌ترین این شال‌ها که در دسته چفیه‌ها قرار می‌گیرد، شماغ پاکستانی است. این نوع چفیه معمولاً در طیف رنگ‌هایی از سبز تیره تولید می‌شود و طرح روی آن با خطوط روی چفیه‌های عربی متفاوت است. جالب است بدانید نوعی از شال در پوشش بلوچی و پاکستانی وجود دارد که بلندتر از شماغ است و از آن به غیر از پوشاندن سر و صورت به عنوان صندلی هم استفاده می‌شود! به طوری که فرد در حالت نشسته آن را دور کمر و پای خود می‌پیچد و از زیر زانو‌ها رد می‌کند و کره می‌زند و به همین راحتی تبدیل می‌شود به یک تکیه‌گاه که می‌شود راحت به آن تکیه کرد و نشست.

کوفیه فلسطینی

شکلی از چفیه که مردم فلسطین و بعضی از مردم منطقه عراق و شام از آن استفاده می‌کنند و در دنیا به عنوان نماد مقاومت شناخته شده است. شاید یکی دیگر از دلایلی که این شکل از چفیه به نماد مقاومت تبدیل شده این باشد که هم مردم فلسطین و هم مردم جنوب لبنان که با رژیم اشغالگر درگیر بوده‌اند، با این که در فرهنگ و لهجه زبانی با هم اختلاف دارند، در نوع چفیه مورد استفاده مشترک‌اند.

مصار

مصار یکی از انواع چفیه است که بیشتر در مناطق امارات، عمان و یمن استفاده می‌شود. این چفیه هم در نوع پارچه و هم در طرح بسیار با دیگر هم‌خانواده‌هایش متفاوت است. معمولاً روی پارچه‌های نفیس با طرح‌های اسلامی تولید می‌شود.

شماغ عراقی

در عراق هم مثل مناطق شام که شامل کشورهای سوریه، لبنان، اردن و فلسطین است، چفیه فلسطینی استفاده می‌شود اما انواعی از چفیه هم هستند که در بین فرهنگ‌های عربی به مردم استفاده مردم عراق شناخته می‌شوند. یکی از شناخته شده‌ترین این چفیه‌های محلی عراقی، نوعی چفیه به رنگ آبی است. به این نوع چفیه‌های طرح‌دار در زبان عربی «شماغ» نیز گفته می‌شود.

عقال

عقال یک پا دو حلقه بافته شده از پارچه یا لیف گیاهی است که روی سر قرار می‌گیرد و چفیه را نگه می‌دارد. اعراب بیابانگرد در گذشته از عقال برای بستن زانوهای شترهایشان استفاده می‌کردند. قرار گرفتن یک زانوی نشسته در عقال باعث می‌شد توان بلند شدن و حرکت کردن از این حیوان گرفته شود. شاید بشود گفت عقال در قدیم برای اعراب بیابانگرد حکم قفل پدال را داشته است!

غتره

نوعی از چفیه که بیشتر عرب‌های حاشیه خلیج فارس و عربستان را با آن می‌شناسیم، چفیه «غتره» است. غتره معمولاً در رنگ‌های سفید یک‌دست یا سفید با خطوط ریز قرمز تولید می‌شود و جنس پارچه آن بسیار نازک‌تر و سبک‌تر از پارچه چفیه در دیگر کشورهاست. انواع گران‌قیمتی از غتره در کشورهای حاشیه خلیج فارس یافت می‌شوند که به دلیل پارچه مرغوب قیمت بسیار بالایی نسبت به دیگر چفیه‌ها دارند.

